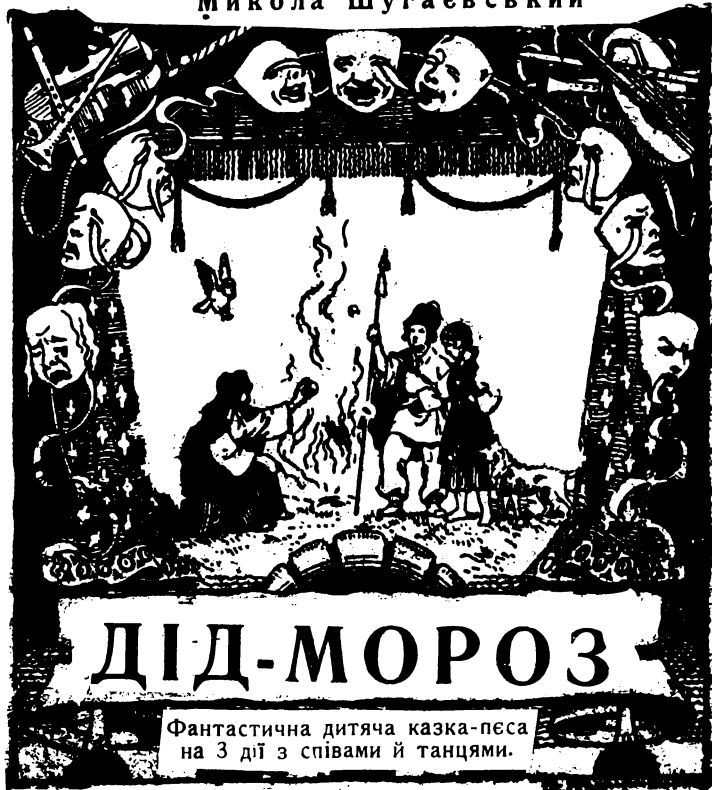

✦ ДИТЯЧА БІБЛІОТЕКА ✦
КНИЖЕЧКА 67(250)

Микола Шугаєвський

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО "ГОВЕРЛЯ"
НЮ ЙОРК - ЗДА
1963

diasporiana.org.ua

ДІЄВІ ОСОБИ:

Мачу́ха

Євдоха, її дочка.

Ярина, пасербиця (дискант).

Цід - Мороз.

Парубок.

Двоє чи троє людей.

Кілька дівчат (дисканти, альти).

Зайчик (альт або дискант).

Крук (дискант або альт).

Ще кілька зайчиків та різних птахів, але коли сцена невеличка, то решту птахів та зайців можна викинути, обмежившись тільки одним зайчиком та круком.

Діється на Щедру кутю під Новий Рік.

ДІЯ І.

В хаті під Новий Рік. Вечір. Мачуха порається біля печі, Євдоха сидить за столом, їсть оріхи. Ярина чепурить у хаті: замітає долівку, стирає порохи.

Мачуха. Гарно ж мені, гарно прибирай, щоб нігде ані порошоків не було, бо скоро придуть чужі люде, щоб не сміялися з нашого бруду.

Ярина. Я, мамо, скрізь позамітала й долівку вимазала скрізь чистенько. *(Зобачила, що Євдоха кидає лушпайки на підлогу).* Сестричко, не сміти в хаті!

Мачуха. А ти щож, не позбираєш, чи що?.. Спина може болить? Їж, моя дитино, їж.

Ярина. Так яж замела вже, а вона смітить.

Мачуха. Не говори мені!

(Ярина бере віник і замітає лушпайки).

Євдоха. А хто прийде до нас?

Мачуха. А придуть же дівчата, може й хлопці заглянуть. Сьогодні ж Щедрий вечер, трохи побавитися.

Ярина. Мамо, а мені можна буде бавитися?..

Мачуха. Нема чого зуби скалити; не для тебе гостий скликала. Кінчай прятати та сідай кужіль прясти. Правда, не допряла ще починка?

Ярина. Ні ще.

Мачуха. Бач, яж казала! Ледащо.

Ярина. Я не мала часу, мамо. Долівку мазала, в хаті прятала, воду носила.

Мачуха. Часу не мала, кажеш?.. Спала певно, або сиділа. Зараз мені сідай за кужіль. *(Звертається до Євдохи).* Чом орішків не їси, доню?..

Євдоха. Не хочу оріхів. Яблук дайте.

Мачуха. *(Дай їй яблук).* На, моя дитино, їж на здоровлечко, та гляди, коли придуть дівчата, хлопці, то не сиди мовчки, а співай з ними, танцюй, бався. *(Ярина тимчасом скінчила прятати в хаті й сіла за кужіль прясти).* А тиж гляди мені, не скаль зубів, а пряди. Я піду до ковалів; поки прийду, щоб кінчила починок і новий почала.

Ярина. Я, ~~мамо~~, не встигну, руки вже болять від тої пряжі.

Мачуха. А їсти та спати — руки не болять? Отож гляди, не кінчи починок, то із хати прожену й на ніч не подивлюсь. Гляди мені *(одяглась і пішла з хати).*

(Ярина пряде, Євдоха їсть яблука).

Ярина. Сестричко, дай мені одно яблучко!

Євдоха. Не дам.

Ярина. Сестричко, можеб ти дала мені надіти свою спідничку, бо моя така стара, соромно буде, як придуть дівчата.

Євдоха. Не дам.

Ярина. То поможи мені хоч трошки прясти, бо я сама не встигну.

Євдоха. Не бачила; пряди сама, я зараз спати ляжу *(позіхає)*.

Ярина. Спати? Деж ти бачила, скорож дівчата прийдуть.

Євдоха. А на чорта вони мені позадавались. Я вже повечеряла, наїлась орхів, яблук, а тепер спати хочу *(позіхає, потім схиляється на стіл і засипляє)*.

Ярина. Не спи, сестричко, не спи. Прийдуть же дівчата, щедрувати будеш *(Дивиться на Євдоху)*. Заснула! і у що ти з нею будеш робити *(підходить до неї, будить)*. Євдохо, не спи, не спи! *(Чути, як під вікном щедрукть дівчата)*.

О, вже й дівчата йдуть *(підбігає до дверей, відчиняє їх)*.

(Вбігають дівчата, одна з них за міхonoшу з мішком, в якому лежить «коляда»).

1 Дівчина. Добрий вечір! А чи можна щедрувати?

Ярина. Щедруйте, щедруйте!

(Дівчата стають по середині хати й щедрукють):

1.

«Ой сів Христос та вечеряти:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер.

Прийшла до нього та Божая Мати:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер.

Ой дай, Сину, та райські ключі:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер.

- Одімнути рай та пекло:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер.
- Випустити грішні душі:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер.
- Тільки не випустить одної душі:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер.
- Що отця й матір та налаяла:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер
- Не налаяла, а подумала:
Щедрий вечер, добрий вечер, добрим людям
на весь вечер*).

Поволі

Ой сів хри-стос та ве-че-ря-ти: Ще-
дрий ве-чер, до-брий ве-чер, до-
брим лю-дям на весь ве-чер.

Дівчина—міхонша. (Коли скінчили щедрувати ху-тенько). Вечер добрий, дайте пиріг довгий; як не даєте пирога, то візьмемо вола за рога тай по-

*) Звичайно, можна співати й якусь іншу щедрівку, замість сеї. Добір пісень лишається режісерови.

ведемо на торга. Будьте здорові з празником (*останнє слово розтягує!*)

Ярина. Дякую вам, сідайте та погрійтеся, а я тимчасом дам вам щось перекусити.

Друга дівчина. А мачуха ж де?

Ярина. А до-ковалів пішла.

Друга дівчина. От, накликала гостей, а сама втікла.

Третя дівчина. А тобі що, скучно за нею, чи що? Добре, що нема, без неї веселійше буде; і Євдоха пішла з нею?

Ярина. Та ні, вона спить онде за столом.

Деякі дівчата. Спить, спить! (*підбігають, будять її*). Євдохо, вставай. Євдохо, от ледащо!

Перша дівчина. Та не руште її. На що вона нам здалася? Ні співати, ні танцювати, тільки сваритися буде.

Друга дівч. А й справді киньте її. (*Дівчата тимчасом пороздягалися, деякі грюються біля печі, деякі сидять на лавці, інші виймають із мішка «коляду»*).

Дівчина міхонюша. А подивись, Ярино, яких ми ковбас нащедрували.

Третя дівч. Клади їх на стіл, вечеряти будем.

Дівчина міхонюша. Не видала. Нас же закликали в гості, казала ж тітка, що й вечеряти дасть і оріхів і яблук.

Ярина. Так, так, мати всього наготували, ось я зараз приготую все.

Третя дівч. І оріхи й яблука є?. От добре. Ти їм, Ярино, давай страву, а мені лише орішки та яблучка.

Деякі дівчата. Хитра яка.

Дівчина перша. А поки Ярина наготує, не сидіть дарма, а співайте, бо понадимались, як сичі ті.

Всі. Давайте співати. Марійко починай.

(Дівчата сідають у гарні пози, деякі стоять і починають співати; Ярина готує вечерю; ставить на стіл миски, кладе паляниці, і деяку страву).

2

Ой із-за гори та буйний вітер віє,
Ой там удівонька та пшениченьку сіє.
А посіявши, стала волочити,
А заволочивши, стала Бога просити:
«Ой уроди, Боже, та пшениченьку яру
На вдовиних діток та на вдовину славу».
Ой щеж удівонька та дому не дійшла,
А вже кажуть люде, що пшениченька зійшла.

Мірно < >

Ой із за го - ри та буй-ний ві - тер

ві - є, Ой там у - ді - вонь - - - ка

та пше-ни - чень - - - ку сі - є.

3. Ой на горі василечки сходять,
Під горою барвінок послався: « 2 р.»
Під горою барвінок послався,
Молод козак розпивсь, розгулявся; (2 р.)
Молод козак розпивсь, розгулявся,
А його кінь в стайні застоявся. (2 р.)
Мати сина на глум оженила,
Невісточку та і не злюбила. (2 р.)

Жваво й скоро.

Ой на го - рі, ва - си - леч - ки схо - дять.
Під го - ро - ю бар - ві - нок по - слав - ся.

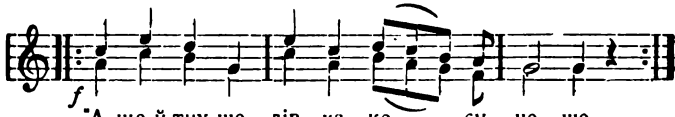
4. Тихо, тихо Дунай воду несе,
А ще тихше дівка косу чеше. (2 р.)
Чеше, чеше та на Дунай несе;
Пливи, косо, тихо за водою. (2 р.)
Пливи, косо, тихо за водою,
А я піду у слід за тобою. (2 р.) (*)

Поволі

Ти - хо, ти - хо Ду - най во - - ду не - се

*) Пісні сі співати без перерви одна за другою. Звичайно, коли сі пісні не відомі, а є якісь інші, можна співати й інші замість сих.

f А ще й тих-ше дів-ка ко - - су че - ше.

Дівчина 1. Ну й завели ж сумної, наче мерця ховають. Давайте веселої, до танців:

- 5) Ой лопнув обруч коло діжечки,
Дівчата мої, сиріїжечки!
Ой думала я, передумала я,
Одур голову бере, що далеко він живе.
Ой лопнув обруч та біля барила,
Дівчина козака та і обдурила.
Ой думала я, передумала я,
Одур голову бере, що далеко він живе.
Ой чия-то хата замітається,
Ой чия-то дівчина заплітається?
Ой думала я, передумала я,
Одур голову бере, що далеко він живе.

Хутенько

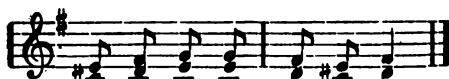
Ой лоп-нув об-руч ко-ло ді-жеч-ки, дів-ча-

та мо - ї, си-ро ї - жеч - ки. Ой ду - ма ла я,

пе-ре-ду - ма - ла, А дур го - ло - ву бе - ре,

що не зна - ю де жи - ве.

(Пісня додається до танцю „гопака“; коли танцюють якийсь інший танець — замість сеї пісні можна співати іншу якусь під танець. Одна - дві дівчини танцюють, решта співає).

(Під час танців входить мачуха).

Мачуха. Добрий вечер!

(Всі перестали танцювати).

Дівчина. Добрий вечер, добрий вечер.

Мачуха. Танцюєте, бавитесь?

Дівчина 2-га. Та так трохи з морозу, щоб загіртіся.

Мачуха. А Євдошка ж де?

Дівчина 3-а. А он спить. Ми будили, та не встає.

Мачуха. Як се не встає? *(Підходить до Євдохи).*

Ви певно умисно приспали її, щоб самим тільки бавитися. *(Звертається до Ярини).* А ти чом, потороча, не збудила її?

Дівчина 1-ша. Та будили всі, та мовчить як поліно.

Мачуха. Сама ти поліно та ще й осикове. Дівчину приспали, щоб самим тут усе поїсти, пожерти.

Дівчина 1-ша. Так чогож ви, тітко, лаєтесь?

Дівчина 2-га. Накликали гостей тай лаються. Ходім, дівчата, з хати; не бачили ми вашої вечері; у нас коляда є. Буде чим повечеряти. Ходім, дівчата.

Дівчата всі. Ходім, ходім *(хугенько одягаються, забирають коляду й виходять).*

Мачуха. А на біса ви мені поздавалися, коли моя Євдошка не бавиться. Геть з хати! *(Дівчата по-вибігали).*

Мачуха. *(Підбігла до Ярини).* А ти чом її не розбудила?..

Ярина. Я, мамо, будила, не хотіла вставати.

Мачуха. Не хотіла вставати! Ось я тобі покажу не хотіла вставати. Геть мені з хати *(хапає її за руку).* Геть!

Ярина. Та кудиж я проти ночі піду, мамо, я бою-тимусь! *(плаче).*

Мачуха. Куди хочеш, іди, але в хаті ти більше не будеш. У мене є рідна дочка і розумна й гарна, а ти ледащо, лінива. Через тебе Євдоху люде не беруть. А колиб тебе не було, то Євдоха давно віддаласяб.

Ярина. Мамо, я боюся. На дворі зимно. Дайте мені хоч переночувати.

Мачуха. Зараз мені геть із хати! На ось хліб, бери свою жупанину та йди, бо ще й бити буду. Підеш, десь у найми станеш, або що. *(Дає їй паляницю, накидає на плечі жупанину, хустку й ви-пихає з хати).* Отак красше буде. Тепер я знаю, що й люде скорше до Євдохи прийдуть, а то хто не прийде, то віддайте тай віддайте їм Ярину, а про Євдоху жаден дурень не питає. Нехай тепер серед ночі знайде притулок. На дворі мороз; хоч замерзне, хоч вовки з'їдять *(підходить до Євдохи й будить її).* Євдошко, вставай, вставай. Вже ти тепер одна господиня в хаті; вже я ту

ледащицю прогнала. Добре все тобі одній залишилось.

Євдоха. *(Протягається).* Їсти хочу, їсти хочу!

Мачуха. *(Бере миску з варениками й підносить до Євдохи).* Їж, донечко, їж на здоров'є. *(Годує її).*

Завіса.

Дія 2.

Ліс. Зима. Ніч. Все вкрите снігом, під сосною пеньочок.

Крук. *(Скаче по землі, шукає їжі).* Кру-кру!.. Нема нічого. Кру-кру!.. Хочаб що небудь знайти зїсти. Цілий день нічого не їв. В день літав на село, думав чим-небудь поживитися, нічого не знайшов. Під вечер сюди прилетів, гадав заснути спокійно на сосні, так не спиться голодному; хочеться їсти. Злетів отсе на землю, може, хоч що небудь знайду: Кру-кру кру-кру!.. *(Підскакує по суші й шукає їжі).*

(Вибігає з за куців зайчик і теж шукає поживи).

Зайчик. *(Зобачивши крука).* О! а ти що робиш тут, чорний?..

Крук. А те, що й ти, шукаю зїсти щонебудь. *(Зайчик і крук шукають поживи, крук підскакує, а зайчик підплигує на четвериньках).*

Зайчик. Зїсти?.. Найшов де шукати. Я ось цілий день шукаю, не можу знайти нічого. З ранку россинки в роті не було, такий голодний, що страх. Змерз теж, аж дрижу.

Крук. Кру, кру,!. Мороз великий.

Зайчик. *(Підскакує на двох ногах).* Зимно, зимно!.

Крук. Що ти робиш, зайчику, танцюєш, чи що?

Зайчик. Танцював би й ти, колиб змерз так, як я. Отак підскакую, щоб загіртіся.

Крук. Так давай в купі, веселійше буде. Я теж змерз.

Зайчик. Давай *(беруться за руки)*. Шкода тільки, що музик нема, а тоб такого з холоду гопака вшкварили!

Крук. Хочеш, я буду співати, а ти підтягуй.

Зайчик. Ну, чорний, ти так заведеш, що хоч уха затуляй.

Крук. А ось послухай, тільки гарненько підтягуй *(крук починає, зайчик підтягує; співаючи танцюють)*.

6.

Сидить зайчик на морозі,
А мороз аж тисне,
Воно ж бідне зайченятко
Навіть ані писне.

Сюди туди обернись
Тай на мене подивись!
Отакечки скоком-боком
Перед моім карим оком.

Лапки, ушка задубіли,
В жилах кров холоне,
Воно-ж бідне зайченятко
Тільки тихо стогне.

Сюди туди обернись,
Тай до мене пригорнись!
Отакечки скоком, боком
Перед моім карим оком.

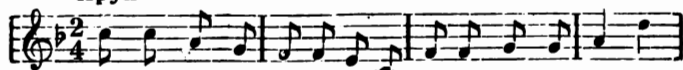
Ось лісочок. Там пожива
В лісовій громаді,
Так би й скочив, та як можна
Вова на заваді.

Сюди туди обернись і т. д.

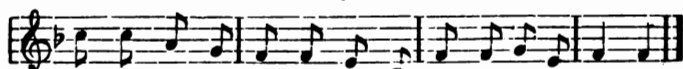
Ось трясеться, стулив ушка,
Не дріма лиш око .
Мерзне бідне зайченятко
В полі одиноко.

Сюди туди обернись і т. д.

Крук

Си-дять зай-чик на мо-ро-зі, а мо-роз аж ти-сне,

во-нож бід-не зай-че-ня-тко на-віть а-ні пи-сне

Зайчик і крук

Сю-ди ту-ди о-бер-нись, тай до ме-не при-гор-нись

О-та-кеч-ки ско-ком бо-ком пе-ред мо-їм ка рим о-ком.

*(В лісі чути голос Ярини: Ну куди-ж се
я зайшла? Тут була дорога, а тепер нема).*

Зайчик і Крук. *(Почувши голос, покинули співа-
ти й танцювати, розбігаючись у різні сторони).*
Ой лишенько, хтось іде. Треба тікати, може стрі-
лець якийсь *(розбіглися)*.

Ярина. *(Виходить із ліса).* Деб тут спочити трохи? *(дивиться й шукає місця).* А, ось пеньок під сосною *(підходить, кладе торбинку й сідає).* Спочину трохи... Коли б як до ранку, а як розвидніється, знайду дорогу і піду на село. Десь там у найми попрошусь, хоч за кусок хліба стану. *(Дмухає в руки).* Трохи змерзла, але се нічого. Ось трохи зім хліба, теплійше стане *(виймає з торбинки хліб і їсть).*

Крук. *(З-за куцз)* Кру! кру!.. Гарний хлібець, і яб зів.

Заяць. *(З-за куцз).* От добре-б кусочок хлібця зїсти.

Ярина. О!.. щось ніби розмовляє, каркнуло щось?.. *(дивиться навколо).* О, крук!.. Бідненький, як скорчився, певно хоче їсти. Насиплю йому кришок, нехай їсть. *(Підходить і кидає кусочки хліба).*

Заяць. Дай і мені, дівчинко, трохи, я теж голодний.

Ярина. Щось знову ніби говорить. *(Підходить до другого куцз).* Зайчик!.. Теж певно голодний, бідненький. Хоче хлібця?.

Зайчик. Цілий день нічого не їв.

Ярина. На, на, їж бідненький *(дає хліба).* Та ти й змерз, дрижиш як. На мою жупанинку, погрійся трохи *(скидає з себе жупанину й накриває нею зайчика).* Ну, тепер сяду та доплету рукавичку, добре, що взяла. Закінчу й надіну, теплійше буде *(сідає, виймає з кишені рукавички й плете).* Зайчик і крук їдять хліб!

Виходить Дід-Мороз.

Мороз *(вийшов з ліса, став на краю, оперся на палицю).* О, сьогодні я добре попрацював. Скріпив

усі річки, струмочки. Нехай спочивають до весни. Землю теж скував та вкрив снігом, щоб тепліше було під ним і озимині й усяким квіткам. Лають Мороза, кажуть, злий дід, холод жене, за ніс, за уха щипає, а того й не знають, що колиб не я, то булоб скрізь болото, слякить, усе гнилоб, не булоб дороги доброї. А я все зміцняю. І коли на дворі морозно, то й здоровійше людям і життє веселійше і хворости менше Дід Мороз не злий, він добрий (*іде далі, zobачив Ярину, став*) А отсе хто в мене в гостях?.. Що се за дівчина?..

Дівчино, чого ти тут, чия ти?..

Ярина (*встала, уклонилася*). Здоровенькі були, дідуню! Се я, Ярина, відпочиваю тут. Мачуха з дому мене прогнала, то я йшла в сусдне село в найми нанятись, та заблудила і сіла спочити.

Мороз. І отак роздягнена?

Ярина. Ні, я маю зупанину, але там у кущах зайчик лежить, він змерз, то я накрила його, нехай відгріється.

Мороз. Е, добра яка. (*Придивляється на землю*). А отсе що тут за кришки якісь із хліба?.. Хто се тут насмітив?

Крук. Кру! кру! Се ота дівчина насипала мені. Я голодний був, попросив, вона й дала мені.

Зайчик. Мені теж дала. Я ось і тепер ще їм смачний хлібець.

Мороз. Бач, яка милосердна! А щож, може-б і мені дала кусочок, бо теж хочеться їсти. Колись, бу-

ло, всі кличуть Мороза на Щедрий вечер: «Морозе, Морозе, іди куті їсти». То й піду до одного, до другого господаря та так навечеряюся, що цілий рік їсти не захочу, а тепер ніхто вже й не кличе. Забули старий звичай. Отож і проголодався, хочеться їсти.

Ярина. Натє, натє, дідуню, їжте на здоровлє! Хлібець мягенький (*підходить до Мороза й дає йому кусок хліба*).

Мороз. (*Бере хліб і їсть*). Дякую, дякую! Ну, а тиж як, мені хліб віддала, а сама як, без вечері, чи що будеш?

Ярина. Та я нічого. Я ще молода, можу бути й без вечері. А ви старенькі, вам треба повечеряти.

Мороз. Гарний хлібець, мягенький, смачний.

Ярина. Сама пекла, сама й вчиняла.

Мороз. Господарська дочка (*продовжує їсти хліб*)
Так, кажеш, мачуха з дому прогнала, а за що?

Ярина. А я знаю, чогось усе сердиться на мене, бе.

Мороз. А твої-ж батько й мати де, повмирили, чи що?

Ярина. Мама вмерла, коли я ще була маленька та то оженився з мачухою і теж умер.

Мороз. Так ти бідна сирітка, ні батька, ні матері?

Ярина. Сирітка (*плаче*).

Мороз. А се що ти плетеш?

Ярина. А ось закінчила рукавички.

Мороз. Щож, може-б теж дала старому дідови, нехай би свої руки нагрів?

Ярина (*дає йому рукавички*). Візьміть, візьміть, дідуню, носіть на здоровлечко.

Мороз. Ну й славна ти дівчина, ввічлива, жаліслива й до звірят і до пташок, і до старих людей. А коли ти така, то й тебе треба чимсь за се нагородити. Ти знаєш, хто я?..

Ярина. Дідуньо.

Мороз. Дідуньо, але який?.. Може чула що про Мороза? Я Мороз!

Ярина. Ой, мені лишенько! Так ви мене заморозите?

Мороз. Не бійся, дочко. не заморожу. Я не злий для тих, хто для мене добрий. Тобі буде тепло, а за твою ласкавість, ввічливість, добрість, дам тобі такого добра, що й за свій вік не зносиш і не проживеш. Ей, хто там є?!..

(*Вискакують Зайчик і Крук*).

Зайчик і Крук. Ми тут, осьде!

Мороз. А більш нема нікого?.. Ну гаразд! Живо мені біжіть у мою скарбницю й привезіть повну скриню добра, що там заховане. Ся скриня давно ждала, щоб я комусь її подарував. Ось і дочекалась. Але чи довезете ви, скриня велика?

Крук. Кру-кру!.. Я зайчика запряжу, він доведе.

Зайчик. Так, так, я доведу (*поскакали*).

Мороз. Отож знай, дитино, завжди не забувай нагодувати ні звіра, ні птицю. Знай, що вони теж божі сотворіння. А найбільше шануй старих людей, не гнівви їх, допомагай, чим можеш, будь до них ввічлива. От ти була до мене ласкава, за

се я й нагороду тобі даю; в скрині досить усякого добра, там і одіж ріжна є й намиста, стрічки, перстінці, цукорки, оріхи, тісточка ріжні я теж не забув покласти, будеш і сама їсти і ще комусь даси.

Ярина. Так, так, дідусю, я всіх, всіх попоштую.

Мороз. І добре зробиш. Он бач, як зайчик і крук для тебе стараються (*дивиться в ліс, Ярина теж зазирає*). Зайчик аж крекче, скриню везе, крук теж допомагає. (*Кричить*). Сюди, сюди!.. Задихався, бідний зайчику, крук теж сопел.

(*Зайчик і крук вивезли на середину скриню розмальовану*)

Зайчик. На силу довели. Але се нічого; для такої доброї дівчини везти було не тяжко.

Мороз. (*Показуючи на скриню*). Отсе тобі все. Бери. Одягайся й носи на здоров'я. Зайчику, круку, одягніть дівчину, а я піду на дорогу, може здибаю когось, скажу, щоб скриню завіз до дому. Бувай здорова, дитино.

Ярина. Ходить здоровенькі, дідуню. Дякую вам (*цілує його в руку*).

Мороз. Зоставайся здорова (*пішов*).

Зайчик. Ну одягайся-ж, дівчино, ми тобі допоможемо (*відкривають із круком скриню й виймають кожух, хустку добру, червону з квітками, пояс і одягають Ярину*).

Зайчик. Бач, яка ти тепер красна дівчина. Я гадаю, що красшої й на селі нема.

Ярина. Вигадуєш, зайчику.

Зайчик. Ні, не вигадую. Чи так, круку?..

Крук. Кру! кру!

Зайчик. Що ти все: «кру-кру!» Слова путнього не не скажеш. Давай-но красше звеселимо дівчину, щоб не скучно було сидіти, поки хтось трапить-ся забрати скриню.

Крук. Кру-кру! Давай.

Зайчик. Тільки ти не співай, круку, бо дуже кепський голос маєш. Може б ти нам, дівчино, заспівала, а ми-б потанцювали?

Ярина. Добре! Я почну, а ви підтягуйте. Тай будемо разом і співати й танцювати. *(Беруться за руки, роблять коло, Ярина починає, зайчик і крук підтягують, танцюючи).*

1. Біла метелиця ніжним пушком
Крутиться, вертиться, ходить танком.
2. Гай запошений спить, занімів.
Скроплений, зрошений степ побілів.
3. Біла метелиця ніжним пушком
Крутиться, вертиться жвавим танком.

Не дуже хутко

Слова Майстренка

1. Бі - ла ме - те - ли - ця ніж ним пуш - ком
4. Бі - га - ють ді - тонь ки, ра - ді кри - чать:

кру-тить-ся, вер-тить-ся, хо-дить тан-ком.
кві тонь-ки, зі-ронь-ки з не-ба ле-тять.

2. Гай за - по - ро - ше - ний спить, за - ні - мів,
5. Бі - лій ме - те - ли - ці ні - би рід - ня,
6. З гре - бе - нем гра - єть - ся мич - ку ку - е...

скро - пле - ний, зро - ше - ний степ по - бі - лів
мель - ни - ця ме - леть - ся в ха - ті що дня.
Що за на - па - сні - ця, ли - хо мо - в.

3. Бі - ла ме - те - ли - ця ніж - ним пуш - ком
7. Бі - ла ме - те - ли - ця ніж - ним пуш - ком

кру - тить - ся, вер - тить - ся жва - вим тан - ком.
кру - тить - ся, вер - тить - ся жва - вим тан - ком.

(З ліса з'являються з ріжних боків птахи: круки, дятелі, снігурі, сороки, зайчики й здивовано дивляться, як танцюють, показуючи один одному, що вони роблять. Ярина, зайчик та крук, не звертаючи на них уваги, продовжують танцювати й співати).

Дехто з птахів. Що воно співає так?

Дехто з птахів. Чого се крук та заяць танцюють?

Зайчик. *(Зобачивши гостей).* О, ви звідкіля взялися?

Дехто. Чуємо, хтось співає в лісі, то ми й прокинулися тай прилетіли послухати.

Зайчики. Ми теж чуємо, хтось тупотить, думаємо, що се таке, та й теж прибігли поцікавитися.

Крук. Кру-кру!.. Правда, гарно танцюємо, се ми так Ярину розважаємо. Ставайте до гурту, чого стоїте?

Дехто з птахів. А вона-ж не забє нас?

Зайчик. Та не бійтесь. Тут така добра дівчина. що ще й нагодує вас.

Ярина. Натє, натє вам хлібця, поживіться трохи (*Дає хліба, всі беруть, їдять*).

Всі. Дякуємо, дякуємо (*збігаються до гурту*).

Зайчик. Ну, а тепер усі в коло. Давайте танка водить.

Ярина. Беріться за лапки, за крильця. Підтягуйте (*всі стають у коло. Ярина продовжує пісню, решта підтягує й танцює*).

4. Бігають пташеньки, ради кричать.
Квітоньки, зіроньки з неба летять.
5. Білій метелиці ніби рідня
Мельниця мелеться в хаті що дня.
6. З гребенем грається, личку кує...
Що за напасниця, лихо моє.
7. Біла метелиця ніжним пушком
Крутиться, вертиться жвавим танком*).

(*З ліса чути голос парубка: Тпру!.. Де тут вона, де тая дівчина?.. Дівчино, дівчино!..*)

*) Коли сцена невелика й нема відповідного вбрання для птахів і зайців, то сцену, де з'являються птахи й зайці, можна викинути, залишивши одні лише танці Ярини, зайчика, крука. Сцена викидається від слів: «Біла метелиця ніжним пушком крутиться, вертиться жвавим танком» до слів: «Де тут вона, де тая дівчина?.. Дівчино, дівчино!..»

Всі (*зачувши голос*). Ой лишенько, ой лишенько, хтось чужий, тікаймо (*розбігаються*).

Ярина. Я осьде!..

Парубок. А де там?

Ярина. А ось під сосною, йдіть сюди!.

Парубок. (*Виходить*). А ти тут! Здорова була, дівчино. Тут зустрів мене якийсь дід, а я з міста їхав. Просив завезти тебе й скриню твою до-дому, так я отсе й звернув сюди.

Ярина. От дякую вам.

Парубок. А чияж ти (*підходить ближше, роздивляється*). А, се Ярина. Чого се ти тут?

Ярина. Мачуха з дому вигнала.

Парубок. Вигнала?.. От клята баба! Така лиха, що й в світі більше нема такої. Вигнати з хати дівчину, ну й жінка ж! А де-ж се ти скриню таку добула?

Ярина. А ось мені все дід Мороз подарував.

Парубок. (*Оглядає скриню*). Добра скриня. Ну, а куди-ж поїдемо ми, невже знову до мачухи?

Ярина. Так, до неї. Тепер вона не буде уже гніватися на мене, бо я обдарую сими подарунками й її і Євдоху.

Парубок. Ой не їдь, бо зість тебе стара. Їдь краще до мене. Я один, мама моя старенька, буде тобі дуже рада. Ніхто кривдити тебе не буде.

Ярина. Ну добре, коли мачуха не прийме, то тоді й до вас поїду, але всеж треба завезти їй подарунків трохи. В мене є, треба й їй дати.

Парубок. От добряча душа, її з хати женуть, а вона ще й подарунків їм везе. Ну, поможи мені сю скриню поставити на сані (*беруть скриню й котять до саний в лісі*). Тай тяжка яка (*з ліса*). Ну, рушайте, карі!.. Зараз і дома будем. (*Вибігають зайчик і крук*).

Крук. Кру-кру!..

Зайчик. Що, круку, шкода дівчини, поїхала? А яка славна, добра була. Гарна нам ніч сьогодні випала, правда?..

Крук. Кру-кру!.. Гарна ніч, гарна!

Зайчик. А знаєш, круку, тиб полетів за ними та довідався, що се за дівчина і звідкіля вона. Я сам би побіг, та боюсь собак.

Крук. Гаразд, гаразд! Полечу й все розвідаю.
(*Полетів*).

Зайчик. Тільки не барись там довго, а я тимчасом трохи спочину отут під сосною (*лягає й засипляє*)

З а в і с а.

Дія III.

Декорація та сама. Ніч. Зайчик спить під сосною.

Крук (*влітає на сцену й шукає зайчика*). Кру! кру!
Зайчику, зайчику, де ти?..

Зайчик. (*Прокинувся, тре лапками очі*). А, се ти, круку. Я трохи задрімав. Ну що, був? Розвідав? Розкажуй.

Крук. Був, усе розвідав. Багато цікавого дізнався.

Зайчик. Ну!

Крук. Дівчину звати Ярина. Живе вона близько тут біля ліса; вона сирота, в неї мачуха, а в мачухи дочка Євдоха.

Зайчик. *(Нетерпляче).* Ну-ну!

Крук. Отож підїхали вони до хати, знесли скриню. Ярина стало обдаровувати мачуху й Євдоху подарунками, а мачуха як розкричить ся на Ярину й така й сяка, дурна, мало привезла, не вміла більше попросити. Колиб, каже, Євдоха була, вона-б більше привезла. А далі звеліла Євдосі одягтися і йти в ліс, а Ярину послала за кіньми, щоб аж дві фіри приїхали добро забирати, що Мороз дасть. Отам мачуха вже веде сюди Євдоху, скоро прийдуть.

Зайчик. Цікаво, цікаво, яка та Євдоха, чи такаж добра, як і Ярина.

Крук. А ось побачимо. Там цілу торбу несе орїхів, пампушок.

Зайчик. От добреб мягенького пампушка зісти?

Крук. Або орїшка розкусити, але треба сховатися, вони зараз прийдуть *(розбігаються)*.

(Мачуха і Євдоха виходять, попереду Ярина показує дорогу).

Мачуха. Ну, де твій Мороз, де ти його тут зустрїла?

Ярина. Я ось тут сидїла, а він надїйшов.

Мачуха. Ну добре! Сїдай ось тут, доню. А ти збїгай за кіньми, нехай аж дві фіри приїдуть та й то нє знаю, чи заберуть усе. Хуткож мені.

Ярина. Добре, мамо, я хутенько *(побїгла)*.

Мачуха. А ти сїдай тут, доню, та жди Мороза, він:

повинен скоро прийти. Та гляди-ж, скажи йому, щоб усього, усього тобі надавав. Скажи, що аж дві фіри приїдуть. Він багатий старий, тільки скупий.

Євдоха. Я, мамо, буду оріхи їсти.

Мачуха. Їж, їж, дочко, тільки нікому не давай.

Євдоха. Ні, ні, нікому не дам, подавляться вони.

Мачуха. О так, так, гарно говориш, доню. Яж піду й сяду там за кущами, чекатиму на коні *(пішла)*.

(Євдоха їсть оріхи. З боків вибігають зайчик і крук і стоять осторінь).

Зайчик. Дівчино, дівчино, дай орішка.

Крук. Кру-кру!.. Євдошко, дай пампушка.

Євдоха. А не повиздыхаєте ви, ще й крук тут. Ось чи нема тут дручка де *(глядиць за дручком)*. Як шпурну, то будете знати й орішки й пампушки. *(Знайшла дручка, шпурляє в зайчика й крука)*.
Нате, зїжте!

Зайчик і крук. Ая яй-ая-яй! *(розбігаються)*. О зла, зла дівчина, недобра.

Мачуха *(з-за кущів кричить)*. З ким се ти розмовляєш там, доню?

Євдоха. А тут ось заяць та крук причепилися, дай та й дай їм орішків.

Мачуха. Дручком їх, дочко!.

Євдоха. Шпурнула, більше не покажуться!

Мачуха. Добре зробила!.. А Мороза ще не було?

Євдоха. Ні ще!.. Мамо,-я їсти хочу!..

Мачуха. Їж, доню, пампушки мягенькі, та нікому не давай.

Євдоха. Подавляться!.. Не дам!.. *(Виймає з мішка пампушки й їсть. Крук та зайчик знову вибігають з-за кущів).*

Крук. Кру-кру! дай пампушка, так хочеться їсти

Зайчик. Я теж голодний. Дай кусочок,

Євдоха. Знову отся погань *(хапає дручка й шпурляє в зайчика, але в сю мить виходить із ліса Мороз і дручок влучає діда по ногах. Зайчик і крук зникають).*

Мороз. *(Хапається за ногу).* Ой, ой, ой!.. Хто се шпурляє дручками, мало ніг не поперебивав? Хто тут є?..

Євдоха. А тобі що за діло? Чого тобі треба?..

Мороз. *(Підходить ближше).* Сеж яка така дівчина, чого ти тут?..

Євдоха. Мороза чекаю.

Мороз. Мороза?.. А на що він тобі?..

Євдоха. Треба.

Мороз. А на щож він тобі потрібний?

Євдоха. Чого ти причепився, старий? Треба тай годі *(знову їсть пампушки).*

Мороз. Та я вже чув, що треба, але на що треба — не кажеш?

Євдоха. От причепився *(павза).* Ну, чого стоїш, може пампушка захотів?..

Мороз. Та таки зів би одного мягенького.

Євдоха. Подавишся, не дам!..

Мороз. О, ввічливо відповідаєш старому. Зараз видно, що батькова дочка.

Євдоха. Брешеш, бо материна.

Зайчик. *(З-за кущів).* Тікайте, діду, вона ще вас дручком, ми вже з круком спробували.

Мороз. Мене дручком?.. Старого діда?..

Євдоха. А ти що думав? Ось візьму дручка тай шпурну, чого причепився?

Мороз. Е, недобра ти дівчина, не добра. Але памятай, хто для старих не добрий, то й вони до нього не прихильні. Не даєш пампушка, лаєшся, Бог з тобою. Прощавай, але щоб потім не шкодувала *(пішов).*

Євдоха. Йди, йди, нема за ким шкодувати. Що наївся? *(перекривляє його).*

Мачуха. З ким ти там усе балакаєш?..

Євдоха. Тут якийсь дід жебрак причепився: дай та й дай йому пампушка. На силу відчепився!

Мачуха. Порозводилось їх, отих жебраків. А Мороза ще не було?..

Євдоха. Ні, ще не бачила!.. Мамо, я вже спати хочу!.. Змерзла!..

Мачуха. Посидь, посидь трохи, скоро Мороз прийде!..

(Євдоха ложиться, дмухає в руки, кутається в хустку, потім трясеться від холоду, далі поволі засипляє. Виходить Мороз і підходить до Євдохи).

Мороз. Змерзла, кажеш?.. Спати хочеш?.. Ось ще й не так заснешь. *(Дує на неї, потім виймає з торбинки сніг і засипає її).* Тепер ніколи не проснешся *(Помалу відходить і йде в ліс. В лісі десь далеко).*

ко чути, як виють вовки, а потім не голосний стогін).

Мачуха. Рятуйте, рятуйте, вовки, вовки. *(Далі павза). (Чути, як приїхали коні: Тпру!.. Сійте. Одна фіра тут сій, а друга сюди заїжжай. Не далеко буде носити).*

Ярина. *(За нею два чоловіки й парубок).* Де вони тут? Мамо, мамо, Євдохо!.. *(Побачила Євдоху).* А осьде вона *(підбігає, будить її).* Сестричко, вставай, люде приїхали. Що се вона не прокидається? А йдїть сюди, люде, я не розберу ніяк.

(Підходить парубок, будить Євдоху, але вона впала з пеньочка на землю).

Парубок. Еге, та вона так заснула, що вже не проснеться.

Ярина. *(Підбігає).* А що?

Парубок. Замерзла.

Ярина. Що ти кажеш? *(нахилилася над нею, плаче).* Сестричко моя бідна, ти замерзла.

Парубок. Певно дуже була ввічлива з Морозом. Такаж, як і на селі, життя від неї не було, всіх наляє, висварить.

Ярина. Ну, а деж мати *(кричить).* Мамо, мамо!.. Не чути, треба пошукати. *(З ліса чути голос):* Знайшов, знайшов.

Ярина. Де, де? Мамо, йдїть сюди

Виходить чоловік. Е, не піде вже більше, не клич.

Ярина. Чом?

Чоловік. Вовки розірвали. Тільки кістки її залишилися.

Ярина. Бідна мати, бідна (*плаче*).

Парубок. (*Підходить до Ярини, бере її за руку*).
Не плач, Ярино, так уже їм судилось. То може кара за те, що тебе вони так кривдили.

Чоловік. Ну щож, не ночуватиж у лісі. Рушаймо до дому. А ти, Ярино, куди тепер поїдеш?

Ярина. А я знаю? до дому.

Чоловік. Їдь ти красше до нього (*показує на парубка*). Що ти будеш одна робити в хаті, боїтимешся? А в нього мати старенька, добра така, будеш за дочку в неї, вона тебе не скривдить.

Другий чоловік. О, ні, ні. Всі люде її знають за добру.

Парубок. Та я вже казав їй. І матері буде домога і в хаті веселійше буде. Їдь, Ярино.

Ярина. А я знаю.

Чоловік. Їдь, їдь, Ярино. В тебе є добро і в нього, хвалити Бога, господарство добре. Буде з чого жити.

Ярина. Ну, коли люде кажуть, то й поїдемо.

Всі От і добре!

Парубок. А мати як будуть раді (*всі йдуть*).

Чоловік. Рушаймо-ж, бо коні не стоять (*всі йдуть; але на пів дороги Ярина повертається*).

Ярина. (*Зупинившись*). А я й забула за своїх приятелів. Зайчику, круку, де ви?..

Зайчик і крук (*з-за кущів*). Ми тут, та боїмось показатися.

Ярина. Не бійтесь, вас ніхто не зачепить (*зайчик і крук вибігають*).

Ярина (*показує на крука й зайчика*). Отсе мої приятелі. Ми тут у купі співали, танцювали. Я принесла вам цукорків, тісточок, оріхів, що дід Мороз дав. Натє вам, тут ціла торба (*знімає з плеча торбинку з ласощами й дає зайчикови*). Самі їжте й других попоштуйте; скажіть, що се подарунок від діда Мороза.

Зайчик. А вони-ж нас бити не будуть?

Ярина. Та ні.

Крук. Кру-кру!.. Я боюсь.

Ярина. Не бійся, круку (*Звертається до дітей -- глядачів, що сидять на салі*). Правда, діти, ви не скривдите зайчика й крука?

Голоси дітей-глядачів. Ні, ні!..

Ярина. Бачите!.. Отож, діти, отсе вам подарунок від діда Мороза. Не бійтесь його, він добрий і завше шануйте старих людей. Прощавайте (*пішла*).

Крук і зайчик (*взявшись за руки пританцьовують*). От і гаразд, от і гаразд!.. Ну, діти, підходьте (*Діти глядачі підходять до рампи, оба зайчик і крук сходять по драбинці на салю й роздають дітям ласощі**),

Завіса.

*) Сцену роздавання дітям ласощів можна опустити, хоча се дуже тішить дітей. Тоді можна закінчити пєсу словами. Чоловіки: Рушайте-ж, бо коні не стоять (пішли). Вибігають з зайчик і крук: От і гаразд (танцюють).. Завіса.